

سؤالات امتحان نهایی درس: جامعه‌شناسی ۳	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷	تعداد صفحه: ۴	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: ادبیات و علوم انسانی	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	ساعت شروع: ۸ صبح
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خرداد ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره
------	-------------------------	------

۱	<p>عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.</p> <p>الف) موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود، بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند.</p> <p>ب) در رویکرد تبیینی علاوه بر این که می‌توانیم جامعه را با دانش‌های ابزاری خود بشناسیم، قادر خواهیم بود تغییرات بنیادین در جامعه به وجود آوریم.</p> <p>ج) بزرگترین کشتار جهان که در جنگ‌های جهانی اول و دوم میان توسعه‌یافته‌ترین کشورها رخ داد و با فاجعه هیروشیما و ناکازاکی پایان یافت، نتیجه سقوط ارزش‌ها و اخلاق‌گریزی است.</p> <p>د) از دیدگاه طرفداران عدالت اجتماعی، در مدل کمونیستی نقطه آغاز رقابت و در مدل لیبرالی نقطه پایان رقابت عادلانه نیست.</p>	۱
۲/۵	<p>جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>الف) مطالعه علمی اجتماعی‌مانند خانواده، کلاس، روستا، شهر به شکل‌گیری ..... انجامید.</p> <p>ب) در زندگی ما انسان‌ها، مردمی که معمولاً قواعد راهنمایی و رانندگی را رعایت می‌کنند، کمتر به چشم می‌آیند، و پنهان‌اند که با هنر ..... می‌توان آن‌ها را کشف کرد.</p> <p>ج) در مطالعه اعتیاد برخی از نوجوانان و جوانان به بازی‌های رایانه‌ای نادیده گرفتن ..... سبب شده است که بیشتر مطالعات تبیینی به توصیف رفتارهای قابل مشاهده محدود شوند.</p> <p>د) از دیدگاه ماکس وبر، جامعه‌شناس فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند، اما نمی‌تواند درباره آرمان‌ها و ارزش‌ها که پدیده‌های نامحسوس و غیرتجربی‌اند ..... کند.</p> <p>ه) در دوره پسامدرن هویت از منظر ..... مختلف و توسط آنها تعریف می‌شود و تنازع و درگیری افزایش می‌یابد.</p>	۲
۲	<p>پاسخ صحیح را مشخص کنید.</p> <p>۱-۳) کدام گزینه در ارتباط با رویکرد مخالفان قشربندی اجتماعی درست نیست؟</p> <p>الف) عدالت اقتصادی را مهم می‌دانند و معتقدند که با توزیع برابر ثروت، عدالت برقرار خواهد شد.</p> <p>ب) معتقدند که نابرابری‌های اجتماعی ناشی از تفاوت‌ها و نابرابری‌های طبیعی نیست.</p> <p>ج) با تأکید بر معایب قشربندی اجتماعی، نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن، تداوم و تغییر آن را نادیده می‌گیرند.</p> <p>د) از نظر آنان مالکیت خصوصی موجب برقراری روابط ظالمانه میان افراد و در نتیجه نابرابری اجتماعی شده است.</p> <p>۲-۳) نسل‌کشی در کامبوج و اخراج و کشتار مسلمانان میانمار نشان‌دهنده کدامیک از مدل‌های سیاست‌گذاری هویتی است؟</p> <p>الف) همانندسازی (ب) تنوع هویت‌ها (ج) تکثرگرایی (د) تعارف هویت‌ها</p> <p>۳-۳) عبارت "قوه‌ای است که انسان به کمک آن حقایق و قواعد جهان را می‌شناسد" به کدام نوع عقل اشاره دارد؟</p> <p>الف) عقل خاص (ب) عقل تفسیری (ج) عقل عام (د) عقل انتقادی</p>	۲
	ادامه سؤالات در صفحه ۲	

سؤالات امتحان نهایی درس: جامعه‌شناسی ۳	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷	تعداد صفحه: ۴	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: ادبیات و علوم انسانی	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	ساعت شروع: ۸ صبح
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خرداد ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره
------	-------------------------	------

	<p>۳-۴) کدام گزینه به ترتیب ویژگی‌های مدینه ضالّه و مدینه جاهله فارابی را نشان می‌دهد؟</p> <p>الف) در اثر انحراف از مدینه فاضله شکل می‌گیرد- مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند ولی براساس آنها عمل نمی‌کنند.</p> <p>ب) در اثر انحراف نظری از مدینه فاضله شکل می‌گیرند- از علوم عقلی بی‌بهره‌اند یعنی با آن که علوم وحیانی و عقلانی را می‌شناسند اما از آن‌ها بهره نمی‌گیرند.</p> <p>ج) در اثر انحراف عملی از مدینه فاضله به وجود می‌آید - علوم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد ولی علوم عقلانی و وحیانی وجود ندارد.</p> <p>د) آرمان‌ها و ارزش‌ها و امور غیرعقلانی، ارزش‌ها و آرمان‌های عقلانی معرفی می‌شوند- علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد، اما علمی که از ارزش‌ها و آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید، وجود ندارد.</p>													
۴	<p>هریک از عبارات سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد اضافی است)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>عبارات</th> <th>مفاهیم</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف- امروزه بر زندگی بشر سیطره یافته و او را کنترل می‌کند.</td> <td>۱- رشد جمعیت</td> </tr> <tr> <td>ب- تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در خود ایجاد می‌کند.</td> <td>۲- آرمان‌ها و ارزش‌ها</td> </tr> <tr> <td>ج- انسان‌ها قادرند با توجه به آنها نظم اجتماعی را تغییر دهند.</td> <td>۳- فناوری</td> </tr> <tr> <td>د- پژوهشگر خود را در شرایط فرهنگی قوم مورد مطالعه قرار می‌دهد تا کنش‌های آن‌ها را تجربه کند.</td> <td>۴- قوم‌نگاری</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۵- برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر</td> </tr> </tbody> </table>	عبارات	مفاهیم	الف- امروزه بر زندگی بشر سیطره یافته و او را کنترل می‌کند.	۱- رشد جمعیت	ب- تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در خود ایجاد می‌کند.	۲- آرمان‌ها و ارزش‌ها	ج- انسان‌ها قادرند با توجه به آنها نظم اجتماعی را تغییر دهند.	۳- فناوری	د- پژوهشگر خود را در شرایط فرهنگی قوم مورد مطالعه قرار می‌دهد تا کنش‌های آن‌ها را تجربه کند.	۴- قوم‌نگاری		۵- برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر	۱
عبارات	مفاهیم													
الف- امروزه بر زندگی بشر سیطره یافته و او را کنترل می‌کند.	۱- رشد جمعیت													
ب- تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در خود ایجاد می‌کند.	۲- آرمان‌ها و ارزش‌ها													
ج- انسان‌ها قادرند با توجه به آنها نظم اجتماعی را تغییر دهند.	۳- فناوری													
د- پژوهشگر خود را در شرایط فرهنگی قوم مورد مطالعه قرار می‌دهد تا کنش‌های آن‌ها را تجربه کند.	۴- قوم‌نگاری													
	۵- برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر													
۵	<p>به ترتیب هر عبارت به کدام منبع قدرت و ابزار اعمال قدرت اجتماعی اشاره دارد؟</p> <p>الف) لازمه تشکیل آن پذیرفتن اهداف، توسط اعضا است که بتواند اطاعت افراد بیرون از خود را تضمین کند. (.....)</p> <p>ب) با تغییر نگرش و اعتقاد فرد تابع قدرت اعمال می‌شود، به گونه‌ای که تبعیت و پیروی نشانه کار درست است. (.....)</p>	۰/۵												
۶	<p>به ترتیب هر عبارت، کدام حوزه و مدل رویکردهای به نابرابری اجتماعی را نشان می‌دهد؟</p> <p>الف) با تأکید بر کارکردهای قشربندی آن را تأیید و تثبیت می‌کند. (.....)</p> <p>ب) اجرای عدالت را به دست نامرئی بازار نمی‌سپارد و دخالت همه جانبه دولت را نمی‌پذیرد. (.....)</p>	۰/۵												
۷	<p>در علم مدنی فارابی پدیده‌های زیر چگونه مطالعه می‌شوند؟</p> <p>الف) کنش‌ها و ساختارهای جوامع، (.....)</p> <p>ب) واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آنها، (.....)</p>	۰/۵												
	ادامه سؤالات در صفحه ۳													

سؤالات امتحان نهایی درس: جامعه‌شناسی ۳	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷	تعداد صفحه: ۴	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: ادبیات و علوم انسانی	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	ساعت شروع: ۸ صبح
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خرداد ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره
------	-------------------------	------

۸	هر عبارت به کدام یک از رویکردهای جامعه‌شناسی و شاخه‌های علوم اجتماعی جهان اسلام اشاره دارد؟ الف) برای داوری درباره ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دسترسی ندارد. (.....) ب) در ایران همواره نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرتهای داخلی و خارجی داشته است. (.....)	۰/۵												
۹	به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) چرا در یک فرهنگ، علم‌آموزی بر ارزشمندی علم دلالت نمی‌کند یا در فرهنگی دیگر لباس و ظاهر زیبا نشانه جایگاه اجتماعی والا نیست؟ ب) سیاست دو بُعد اصلی دارد، کدامیک از ابعاد آن امروزه به قانون کاهش یافته است؟ ج) شکل‌گیری نظام آپارتاید (تفکیک نژادی در اماکن عمومی و مدارس و ورزشگاه .....) نتیجه چیست؟ د) دیدگاه جریان دیگری که از درون رویکرد تفسیری شکل می‌گیرد به علم چگونه است؟ ه) در چه صورتی علم به جامعه و تاریخ (علوم اجتماعی) علم نافع محسوب می‌شوند؟ و) عالمان مسلمان پس از تعامل با علوم اجتماعی مدرن توانستند برای برون رفت از کدام بحران‌ها راه حل ارائه دهند؟	۳												
۱۰	در تصویر مقابل رابطه دانش عمومی و دانش علمی را مشاهده می‌کنید، اهمیت دانش عمومی را شرح دهید.	۱												
														
۱۱	در جدول زیر نظام سیاسی جمهوری اسلامی و نظام سیاسی لیبرال دموکراسی با هم مقایسه شده‌اند، با توجه به ویژگی‌ها آن را کامل کنید.	۱												
	<table border="1" data-bbox="363 1496 1209 1736"> <thead> <tr> <th>نوع نظام سیاسی</th> <th>جمهوری اسلامی</th> <th>لیبرال دموکراسی</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ویژگی</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>مقبولیت و مشروعیت حقیقی</td> <td>الف</td> <td>ب</td> </tr> <tr> <td>سازگاری با نوع فرهنگ</td> <td>د</td> <td>ج</td> </tr> </tbody> </table>	نوع نظام سیاسی	جمهوری اسلامی	لیبرال دموکراسی	ویژگی			مقبولیت و مشروعیت حقیقی	الف	ب	سازگاری با نوع فرهنگ	د	ج	
نوع نظام سیاسی	جمهوری اسلامی	لیبرال دموکراسی												
ویژگی														
مقبولیت و مشروعیت حقیقی	الف	ب												
سازگاری با نوع فرهنگ	د	ج												
۱۲	در مطالعه پدیده اجتماعی "بیکاری" به ترتیب جامعه‌شناسی تبیینی و تفسیری و انتقادی چه هدفی را دنبال می‌کنند؟	۱/۵												
۱۳	کنش‌های سیاسی با چه اهدافی انجام می‌شوند؟	۱												
۱۴	رویکرد انتقادی چگونه به دفاع از اراده افراد و فرهنگ‌ها می‌پردازد؟	۱												
	ادامه سؤالات در صفحه ۴													

سؤالات امتحان نهایی درس: جامعه‌شناسی ۳	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷	تعداد صفحه: ۴	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه
نام و نام خانوادگی:	رشته: ادبیات و علوم انسانی	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	ساعت شروع: ۸ صبح
دانش‌آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت خرداد ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)	نمره								
۱۵	تفاوت دیدگاه ابن خلدون و فارابی، از جمله اندیشمندان علوم اجتماعی مسلمان، در ارتباط با روش مطالعه پدیده‌های اجتماعی را بنویسید.	۱/۵								
۱۶	در جدول زیر علوم اجتماعی جهان متجدد و علوم اجتماعی جهان اسلام مقایسه شده است. آن را کامل کنید.	۱/۵								
	<table border="1"> <tr> <td>علوم اجتماعی جهان متجدد</td> <td>علوم اجتماعی جهان اسلام</td> </tr> <tr> <td>الف</td> <td>علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند</td> </tr> <tr> <td>تفسیری</td> <td>ب</td> </tr> <tr> <td>ج</td> <td>از ظرفیت جهان شمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها استفاده می‌کند.</td> </tr> </table>	علوم اجتماعی جهان متجدد	علوم اجتماعی جهان اسلام	الف	علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند	تفسیری	ب	ج	از ظرفیت جهان شمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها استفاده می‌کند.	
علوم اجتماعی جهان متجدد	علوم اجتماعی جهان اسلام									
الف	علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند									
تفسیری	ب									
ج	از ظرفیت جهان شمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها استفاده می‌کند.									
۲۰	موفق باشید									

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: جامعه‌شناسی ۳	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه
پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه	تعداد صفحه: ۲	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷	
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	الف) ص (صفحه ۱۱) ب) غ (صفحه ۲۹) ج) ص (صفحه ۳۸) د) غ (صفحه ۷۷) (هر مورد ۰/۲۵)	۱
۲	الف) علوم اجتماعی (صفحه ۱۰) ب) آشنایی زدایی یا عادت زدایی (صفحه ۲۰ و ۲۱) ج) معنای کنش (صفحه ۳۹) د) داوری علمی (صفحه ۴۸) ه) گروه‌های اجتماعی (صفحه ۹۰)	۲/۵
۳	۱-۳) ج) با تأکید بر معایب قشر بندی اجتماعی، نقش انسان‌ها و جوامع در پدید آمدن، تداوم و تغییر آن‌را نادیده می‌گیرند. (صفحه ۷۶) ۲-۳) الف) همانند سازی (صفحه ۸۸ و ۸۹) ۳-۳) الف) عقل خاص (صفحه ۱۱۸) ۳-۴) د) آرمان‌ها و ارزش‌ها و امور غیر عقلانی، ارزش‌ها و آرمان‌های عقلانی معرفی می‌شوند - علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد اما علمی که از ارزش‌ها و آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید وجود ندارد. (صفحه ۱۰۲)	۲
۴	الف) ← ۳- فناوری (صفحه ۱۵) ب) ← ۱- رشد جمعیت (صفحه ۲۴) ج) ← ۲- آرمان‌ها و ارزش‌ها (صفحه ۳۵) د) ← ۴- قوم‌نگاری (صفحه ۵۰)	۱
۵	الف) سازمان (صفحه ۶۲) ب) اقناعی (صفحه ۶۰)	۰/۵
۶	الف) حوزه رقابت (صفحه ۷۸) ب) مدل عدالت اجتماعی (صفحه ۷۸)	۰/۵
۷	الف) توصیف و فهم (صفحه ۱۰۲) ب) تبیین و علت‌یابی (صفحه ۱۰۲)	۰/۵
۸	الف) انتقادی (صفحه ۱۰۷) ب) علم فقه (صفحه ۱۱۲)	۰/۵
۹	الف) جهان‌های اجتماعی مختلف، معانی ذهنی و فرهنگی متفاوتی پدید می‌آورند. (یا اشاره به خلّاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی موجب پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود). (صفحه ۵۰) ب) تدبیر و تنظیم امور. (صفحه ۵۷) ج) تفاوت‌های اسمی به نابرابری اجتماعی منجر شده است. یا تفاوت‌های اسمی (نژاد) بهانه‌ای برای نابرابری‌های اجتماعی شده است. (صفحه ۷۳) د) معتقد است خود علم با درست و غلط دانستن و خوب و بد کردن امور، سلطه‌گری می‌کند. (یا علم صرفاً ابزار عده‌ای برای سرکوب عده دیگری بود). (صفحه ۹۳) ه) اگر به قصد شناخت قوانین اجتماعی برای استفاده از آن قوانین در حال و آینده و درس آموختن از رفتار گذشتگان یاد گرفته شوند علم نافع هستند. (صفحه ۹۹) و) بحران آگاهی و بحران معنا. (صفحه ۱۱۶)	۳
۱۰	همه دانش‌ها، دانش حاصل از زندگی (دانش عمومی) است (۰/۵) و دانش عمومی پایه و اساس هر گونه دانشی از جمله دانش تجربی است. (۰/۵) (صفحه ۸)	۱
	ادامه راهنمای تصحیح صفحه ۲	

مدت امتحان: ۸۵ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: جامعه‌شناسی ۳
تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۰۷		تعداد صفحه: ۲	پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه
مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش http://aee.medu.gov.ir		دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۴۰۲	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۱	الف) می توان از مقبولیت و مشروعیت حقیقی سخن گفت. (صفحه ۶۹) ب) فقط می توان از مقبولیت قدرت حرف زد و نمی توان از مشروعیت حقیقی سخن گفت. (صفحه ۶۹) ج) فرهنگ جهان غرب (سکولار و دنیوی). (صفحه ۶۹) د) فرهنگ معنوی توحیدی جهان اسلام. (صفحه ۶۹)	۱ (هر مورد ۰/۲۵)
۱۲	جامعه شناسی تبیینی پدیده اجتماعی بیکاری را با هدف پیش بینی و کنترل آن، همانند پدیده های مادی، طبیعی و محسوس مطالعه می کند. (۰/۵) جامعه شناسی تفسیری با فهم معنای پدیده اجتماعی بیکاری، با هدف درک و فهم بیکاران و ارتباط با آنان، برای معنا بخشی و انسجام بخشی به زندگی اجتماعی آن را مطالعه می کند. (۰/۵) هدف جامعه شناس انتقادی، انتقاد از پدیده اجتماعی بیکاری، با ارائه راهکارهایی مانند (ایجاد فرصتهای شغلی) برای رسیدن به وضعیت مطلوب است. (۰/۵) (صفحه ۹۵)	۱/۵
۱۳	هر کنش سیاسی، یا به قصد تغییر وضع موجود انجام می شود یا با هدف حفظ وضع موجود. (صفحه ۶۴)	۱
۱۴	رویکرد انتقادی برای دفاع از اراده افراد، گروه ها و فرهنگ ها معتقد است، نباید اراده فرد یا گروهی بر فرد یا گروه دیگری تحمیل شود (۰/۵) یا فرهنگی از گستره جغرافیایی و محدوده تاریخی خود فراتر رود و بر فرهنگ دیگری اعمال سلطه کند. (۰/۵) (اگر چنین اتفاقی رخ دهد و اراده فرد یا گروهی سرکوب گردد مصداق سلطه است). (صفحه ۸۲)	۱
۱۵	ابن خلدون: در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت بیشتر از روش حسی و تجربی (تبیینی) استفاده می کرد و در نتیجه از جامعه آرمانی سخن نگفت، رویکرد او محافظه کارانه بود با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود از عصبیت به عنوان عامل شکل گیری جوامع نام برد و این دریافت خود را به همه جوامع تعمیم داد. علم اجتماعی خود را علم عمران نامید. (ذکر سه مورد کافی است) (۰/۷۵) (صفحه ۱۰۴) فارابی: رویکرد انتقادی دارد، با توجه به جوامع خود و گذشته و همچنین با استدلال عقلی جوامع را به انواعی تقسیم نمود. از جامعه آرمانی سخن گفت، مدینه فاضله جامعه آرمانی اوست. علم اجتماعی خود را علم مدنی نامید. (ذکر سه مورد کافی است) (۰/۷۵) (۱۰۱ و ۱۰۲ و ۱۰۴)	۱/۵
۱۶	الف) تبیینی (۰/۲۵) ب) تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلانی می شمارد و به همین دلیل تفسیر و تبیین در تقابل با هم قرار نمی گیرند. (یا اندیشمندان مسلمان دانش علمی را به دانش حسی و تجربی محدود نمی کنند) (۱) ج) انتقادی (۰/۲۵)	۱/۵
	جمع نمره	۲۰